

RESTAURAREA UNOR PIESE SCULPTURALE DIN COLECȚIA MUZEULUI NAȚIONAL AL UNIRII

În urma necesității valorificării expoziționale a mai multor piese sculpturale s-a evidențiat necesitatea restaurării unora dintre ele, aspectul acestora lăsând mult de dorit. Trei dintre aceste piese, datorită problemelor comune puse la restaurare fac subiectul acestei lucrări.

Prima dintre sculpturi îl reprezintă pe Cavalerul Trac, având dimensiunile de 18,5, 16,5 și 4,3 cm., este prelucrată din marmură de bună calitate, provenind probabil din import, acest tip fiind caracteristic marmurelor din regiunea Mării Marmara. Piesa este fragmentată în două, fiind parțial acoperită cu depuneri cornoase de carbonat de calciu, care desfigurează aspectul general și obturează elementele de detaliu (fig.1).

A doua statuie, de mai mari dimensiuni 41,1/18,5 cm. reprezintă pe zeul roman *Liber Pater*, este prelucrată din marmură locală și se prezintă fragmentată în 4 bucăți acoperite cu depuneri mecanice de sol și carbonat de calciu, depus uniform, de culoare cenușie (fig.5). La examinarea atentă a fotografiilor efectuate înainte de restaurare s-a observat pe soclul statuii urmele puțin vizibile ale unei inscripții, neidentificate până în acel moment datorită depunerilor care o acopereau. Lumina razantă folosită la fotografiere a contribuit la proiectarea unor umbre, acestea marcând muchiile câtorva litere.

Cea de-a treia statuie îl reprezintă tot pe *Liber Pater*, fiind și aceasta o piesă de import. Este fragmentată în două părți unele dintre elementele componente fiind pierdute (fig.3). Piesa este parțial acoperită cu depuneri de carbonați și a suferit o încercare nefinalizată de restaurare constând din îndepărtarea mecanică a depunerilor pe o zonă mică.

Ținând cont de structura materialului din care sunt confecționate piesele și de natura depunerilor insolubile, ambele minerale fiind constituite din carbonat de calciu, demersurile noastre au necesitat precauții deosebite în procesul de restaurare:

Marmura s-a format din carbonați de calciu de origine sedimentară, dar în urma proceselor metamorfice din sol (temperatură și presiune ridicată) și-a modificat structura compactându-se.

Depunerile de carbonați de calciu aflate pe suprafața pieselor provin din urma proceselor fizico-chimice din sol prin care apa meteorică dizolvă acești carbonați prezenți în straturile superioare, îi transportă în profunzime unde îi depune pe obiectele dure pe care le întâlnește.

Pentru îndepărtarea acestor depuneri a fost necesară alegerea unor metode de lucru care să nu afecteze structura marmurei și care să permită, totodată, păstrarea patinei, ce oferă un aspect autentic pieselor. În acest caz utilizarea unor metode chimice folosind diferite concentrații de acizi sau baze, care dizolvă depunerile, duce implicit la apariția unui atac agresiv asupra marmurei, datorită compoziției similare, având ca efect o modificare a structurii cristaline.

Procesul este ireversibil și chiar după neutralizări repetate, continuă să fie activ perioade îndelungate, în paralel fiind afectată și patina.

Având în vedere aceste caracteristici, am optat pentru utilizarea exclusivă a metodelor de curățire mecanice, care se bazează pe diferențele de duritate între cele două materiale care, cu toate că necesită un timp îndelungat de lucru, oferă siguranța unei restaurări corespunzătoare.

Metoda de lucru a constat din băi repetate de apă deionizată cu un pH de 5,5, la o temperatură cuprinsă între 40 și 60°C.

Aceste băi, efectuate timp de mai multe zile, au dus la îndepărtarea totală a depunerilor de sol, precum și la emolierea depunerilor de carbonați insolubili.

Îndepărtarea depunerilor insolubile s-a efectuat prin curățire mecanică manuală cu instrumentar adecvat, special confecționat din lemn dur și plastic care în comparație cu cel metalic nu duce la zgârierea marmurei. S-au efectuat și perieri cu un baton din fibră de sticlă pentru degajarea oramentelor fine (buclele de păr, regiunea feței, faldurile veșmintelor).

Toate etapele de curățire mecanică au fost efectuate după imersare în apă deionizată perioade de timp cuprinse între 4 și 24 de ore.

Fig. 1. Statuia reprezentând *Cavalerul Trac* înainte de restaurare.

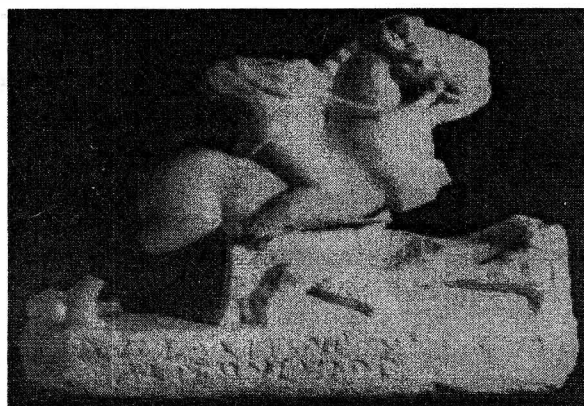

Fig. 2. Statuia reprezentând *Cavalerul Trac* după restaurare

Mijloacele mecanice (MTS) au fost utilizate doar pentru degroșarea a 8 orificii din buclele de păr ale uneia dintre statuile reprezentând pe *Liber Pater*, orificii greu accesibile pentru o curățire manuală (fig.4).

S-a evitat îndepărtarea patinei pentru conferirea unui grad de autenticitate precum și a depunerilor din micile asperități rămase în urma unei șlefuii mai puțin minuțioasă la prelucrare în zonele care nu sunt expuse vederii. Păstrarea acestor depuneri scoate în evidență anumite caracteristici ale metodelor de finisare a pieselor, respectiv direcția în care au fost acționate dălțile și faptul că șlefuirea era o operație îndelungată care implica un volum mare de muncă, fapt care a dus la neglijarea anumitor zone.

Tot în urma curățirii suprafeței soclului cu inscripție și păstrarea depunerilor în interiorul inciziei literelor acestea au putut fi scoase mai bine în evidență (fig.6).

Piese fragmentate au fost asamblate cu rășină epoxidică bicomponentă de tip *Bisonite*.

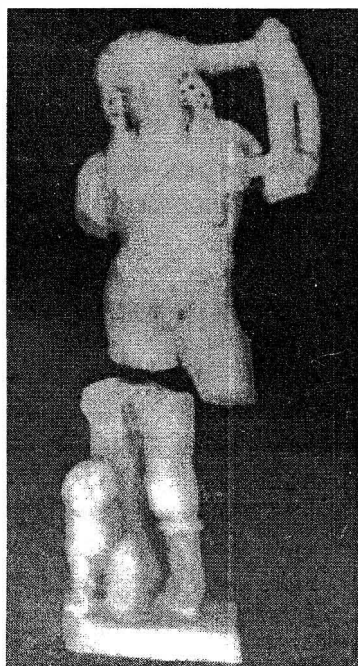

Fig.3 Statuia lui *Liber Pater* înainte de restaurare

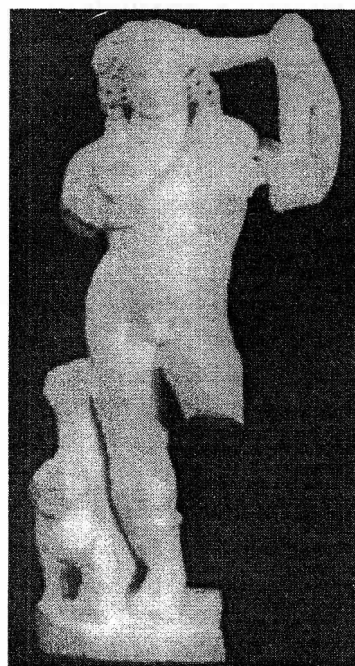

Fig.4 Statuia reprezentând pe *Liber Pater* după restaurare

Fisurile rămase au fost plombate cu ipsos amestecat cu *Aracet* fără plastifiant pentru mărirea rezistenței, totodată pentru una dintre statui a fost necesară completarea unei porțiuni de 2 cm. din picior, cu același tip de material, pentru o mai bună stabilitate pe soclu.

Diferitele elemente care lipsesc din statui nu au fost refăcute fiind imposibilă precizarea cu exactitate a formei acestora, completarea având caracterul unui fals.

Fig. 5. Statuia reprezentând pe zeul *Liber Pater* înainte de restaurare.

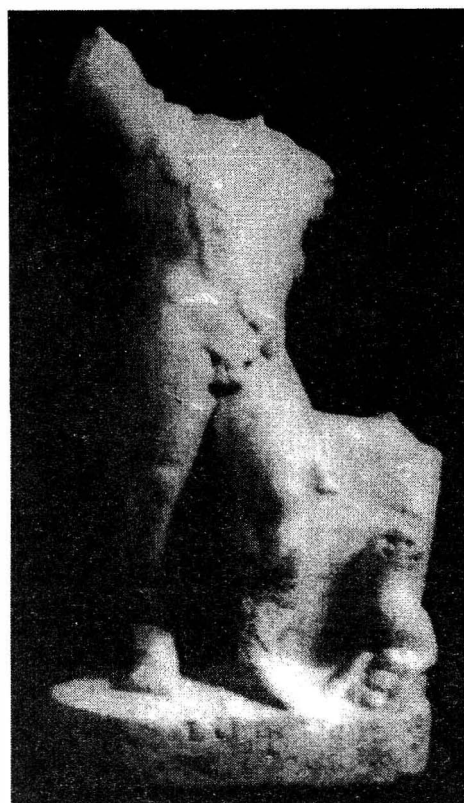

Fig. 6. Statuia reprezentând pe zeul *Liber Pater* după restaurare

În urma restaurării aspectul pieselor a fost mult îmbunătățit, au fost scoase în evidență detaliile, păstrarea patinei oferind un aspect plăcut, iar structura chimică a materialului nu a fost modificată (fig. 2, 4, 6).

Metodele chimice de îndepărtarea a acestui tip de depuneri de pe suprafețe pieselor din marmură sau calcar, deși implică o cantitate mare de muncă constituie una dintre cele mai sigure opțiuni pe care restauratorul le are la îndemână.

DAN ANGHEL
Universitatea "1 Decembrie 1918"
Alba Iulia

LA RÉSTAURATION DE QUELQUES PIÈCES SCULPTURALES ROMAINES DE LA COLLECTION DU MUSÉE NATIONAL DE L'UNION D'ALBA IULIA

RÉSUMÉ

Les sculptures se présentaient fragmentées et couvertes par des sédiments de CaCO_3 .

Elles ont été restaurés pour les mettre en valeur en vue d'une exposition. Ce processus a été composé de nettoyages mécaniques sèches et humides, avec des outils en bois et en plastique. Les moyens chimiques ont été évités.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1, 3, 5. Les pièces avant la restauration.

Fig. 2, 4, 6. Les sculptures après les restaurations.